

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2012 m. balandžio 26 d.*

„Direktyva 93/13/EEB — 3 straipsnio 1 ir 3 dalys — 6 ir 7 straipsniai — Sutartys su vartotojais — Nesąžiningos sąlygos — Pardavėjo ar tiekėjo vienašališkas sutarties sąlygų pakeitimas — Ieškinys viešajam interesui ginti dėl nesąžiningų sąlygų uždraudimo, vartotojų vardu pareikštas pagal nacionalinės teisės aktus paskirto subjekto — Sąlygos pripažinimas nesąžininga — Teisinės pasekmės“

Byloje C-472/10

dėl *Pest Megyei Bíróság* (Vengrija) 2010 m. rugpjūčio 25 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2010 m. rugsėjo 29 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság

prieš

Invitel Távközlési Zrt

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Tizzano, teisėjai M. Safjan (pranešėjas), A. Borg Barthet, J.-J. Kasel ir M. Berger,

generalinė advokatė V. Trstenjak,

kancleris A. Calot Escobar,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos Z. Fehér, K. Szijjártó ir Z. Tóth,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos F. Díez Moreno,
- Europos Komisijos, atstovaujamos G. Rozet ir K. Talabér-Ritz,

susipažinęs su 2011 m. gruodžio 6 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288, toliau – direktyva) 3 straipsnio 1 ir 3 dalių, 6 straipsnio 1 dalies bei šios direktyvos priedo 1 dalies j punkto ir 2 dalies d punkto išaiškinimu.

* Proceso kalba: vengrų.

- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ieškinį viešajam interesui ginti, kurį *Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság* (Nacionalinė vartotojų apsaugos tarnyba, toliau – NFH) pareiškė *Invitel Távközlési Zrt* (toliau – *Invitel*) dėl pastarosios paprastai į savo sutartis su vartotojais įtraukiamų tariamai nesąžiningų sąlygų.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 20 konstatuojamojoje dalyje skelbiama:

„Kadangi sutartys turi būti rašomos aiškia, suprantama kalba, ir vartotojui faktiškai turi būti suteikiama galimybė išnagrinėti visas sąlygas <...>“.

- 4 Pagal direktyvos 1 straipsnį:

„<...>

2. Sutarčių sąlygoms, atspindinčioms įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas <...>, šios direktyvos nuostatos nėra taikomos.“

- 5 Šios direktyvos 3 straipsnyje numatyta:

„1. Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

<...>

3. Priede pateikiamas orientacinis ir neišsamus sąlygų, kurias galima laikyti nesąžiningomis, sąrašas.“

- 6 Pagal šios direktyvos 4 straipsnį:

„1. Nepažeidžiant 7 straipsnio, sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas, atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, ir sutarties sudarymo metu nurodant visas sutarties sudarymo aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas.

2. Sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba.“

- 7 Direktyvos 5 straipsnyje nustatyta:

„Tose sutartyse, kur visos ar tam tikros vartotojui siūlomos sąlygos pateikiamos raštu, jos visada turi būti išdėstomos aiškia, suprantama kalba. <...>“

- 8 Direktyvos 6 straipsnyje skelbiama:

„1. Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.

<...>“

9 Minėtos direktyvos 7 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuočių pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniams nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.

2. Pirmojoje straipsnio dalyje nurodytos priemonės apima nuostatas, pagal kurias asmenys arba organizacijos, pagal nacionalinės teisės aktus turinčios teisėtą interesą apsaugoti vartotojus, gali pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus iškelti bylą teismuose arba kompetentingose administracinėse institucijose, kad būtų priimtas sprendimas dėl to, ar bendram naudojimui parengtos sutarčių sąlygos yra nesąžiningos, ir galėtų būti pritaikytos tinkamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią tolesniam tokių sąlygų naudojimui.

3. Tinkamai atsižvelgiant į nacionalinės teisės aktus, antrojoje straipsnio dalyje nurodytos teisinės apsaugos priemonės gali būti atskirai arba kartu nukreiptos prieš kelis pardavėjus ar tiekėjus iš tos pačios [to paties] ekonomikos sektoriaus arba prieš jų asociacijas, kurios naudoja arba rekomenduoja naudoti tas pačias bendrąsias sutarčių sąlygas arba panašias sąlygas.“

10 Pagal direktyvos 8 straipsnį:

„Valstybės narės gali priimti arba išlaikyti pačias griežčiausias Sutartį atitinkančias nuostatas šia direktyva reglamentuojamoje srityje, siekiant užtikrinti maksimalią vartotojo apsaugą.“

11 Šios direktyvos priede išvardijamos jos 3 straipsnio 3 dalyje nurodytos sąlygos:

„1. Sąlygos, kurių tikslas arba rezultatas:

<...>

j) įgalinti pardavėją ar tiekėją vienašališkai be pakankamos priežasties, kuri nurodoma sutartyje, pakeisti jos sąlygas;

<...>

l) numatyti, kad prekių kainos būtų nustatomos jų pristatymo metu arba leisti prekių pardavėjui ar paslaugų tiekėjui didinti savo kainą, abiem atvejais vartotojui nesuteikiant atitinkamos teisės nutraukti sutartį, jeigu galutinė kaina yra per didelė, lyginant su ta kaina, dėl kurios buvo susitarta, kai buvo sudaroma sutartis;

<...>

2. g, j ir l punktų taikymo sritis

<...>

b) <...>

j punktas <...> nekliudo taikyti sąlygas, pagal kurias pardavėjas ar tiekėjas pasilieka sau teisę vienašališkai keisti neterminuotos sutarties sąlygas, su sąlyga, kad reikalaujama, jog jis protingai informuotų vartotoją, o vartotojas yra laisvas nutraukti sutartį;

<...>

- d) 1 punktą nekliudo taikyti sąlygas dėl kainų indeksavimo, kai tai yra teisėta, su sąlyga, kad aiškiai apibūdinamas metodas, pagal kurį kainos kinta.“

Nacionalinė teisė

- 12 Civilinio kodekso 209 straipsnyje numatyta:

„1. Sutarčių standartinės sąlygos arba individualiai neaptartos su vartotojais sudarytų sutarčių sąlygos yra nesąžiningos, jeigu jomis pažeidžiant geros valios ir sąžiningumo reikalavimus iš sutarties išplaukiančios teisės ir pareigos įtvirtinamos vienašališkai ir nepagrįstai, ir taip pažeidžiami sutarties šalies, nedalyvavusios rengiant šias sąlygas, interesai.

<...>“

- 13 Pagal Civilinio kodekso 209/A straipsnį:

„1. Žalą patyrusi šalis gali ginčyti į sutartį įtrauktas nesąžiningas standartines sutarčių sąlygas.

2. Sutartyje su vartotojais numatytos nesąžiningos sąlygos, kurios į sutartį įtrauktos kaip standartinės sutarties sąlygos, arba pardavėjo ar paslaugų tiekėjo vienašališkai ir be individualaus aptarimo nustatytos sutarties sąlygos yra negaliojančios. Negaliojimu galima remtis tik vartotojo naudai.“

- 14 Civilinio kodekso 209/B straipsnyje nustatyta:

„1. Konkrečiuose teisės aktuose nurodytos organizacijos taip pat gali reikalauti pripažinti negaliojančia pagal šio kodekso 209/A straipsnio 2 dalį sutartyse su vartotojais esančią nesąžiningą standartinę sutarties sąlygą. Teismo nesąžiningos sąlygos pripažinimas negaliojančia taikomas visiems su tokią sąlygą nustačiusiu pardavėju ar tiekėju sutartį sudariusiems asmenims.

2. Konkrečiuose teisės aktuose nurodyta organizacija taip pat gali reikalauti pripažinti negaliojančia bet kokią standartinę sutarties sąlygą, kuri buvo parengta siekiant sudaryti sutartis su vartotojais ir buvo pavišinta, tačiau dar nebuvo taikoma.

3. Jeigu teismas byloje pagal 2 dalį konstatuoja, kad ginčijama standartinė sutarties sąlyga yra nesąžininga, jis šią sąlygą pripažįsta negaliojančia, kiek tai susiję su jos taikymu (ateityje) visoms šalims, sudarančioms sutartį su sąlygą pavišinusiu pardavėju ar tiekėju. Kiekvienas nesąžiningą sąlygą taikantis asmuo turės patenkinti šiuo teismo sprendimu grindžiamus vartotojo reikalavimus. Be to, teismo sprendimu turi būti uždrausta aptariamą nesąžiningą standartinę sąlygą pavišinusiai šaliai toliau ją taikyti.

<...>“

- 15 Pagal 1997 m. Vartotojų apsaugos įstatymo Nr. CLV 39 straipsnį:

„1. Vartotojų apsaugos tarnyba, vartotojų interesus ginanti visuomeninė organizacija arba prokuroras gali pradėti procesą prieš asmenis, kurių neteisėta veikla paveikia didelį skaičių vartotojų ar sukelia didelę žalą, kad būtų apginti šių vartotojų interesai arba kad būtų atlyginta jiems padaryta žala. Šis procesas gali būti pradėtas, net jei neįmanoma konkrečiai nustatyti žalą patyrusių vartotojų.

<...>“

- 16 Pagal 2003 m. Elektroninių ryšių įstatymo Nr. C 132 straipsnį:

„1. Abonemento sutarties sudarymo taisyklės taikomos keičiant abonemento sutartį. Standartinėse sutarčių sąlygose galima numatyti, kad abonemento sutartys keičiamos pagal 2 dalies nuostatas.

2. Paslaugų teikėjas negali vienašališkai pakeisti sutarties sąlygų, nebent:

- a) atsiranda sąlygų, numatytų abonemento sutartyje arba standartinėse sutarties nuostatose, tik jei tai nėra esminis sutarties sąlygų keitimas ir jei elektroninius ryšius reglamentuojančiuose teisės aktuose ar taisyklėse nenumatyta kitaip;
- b) tai pateisinama pagal teisės aktus ar institucijų sprendimus
arba
- c) tai pateisinama dėl iš esmės pasikeitusių aplinkybių.

3. Esminiu pakeitimu laikomas sąlygų, kurios reikalingos paslaugai gauti, arba kokybės standartų pakeitimas.

4. Jeigu paslaugų teikėjui leidžiama vienašališkai nustatyti, kokiais atvejais jis gali pakeisti standartines sutarties sąlygas, jis privalo apie tai pranešti abonentams šiame įstatyme nustatytais sąlygomis bent trisdešimt dienų iki šio pakeitimo įsigaliojimo; jis taip pat privalo pranešti abonentams apie sąlygas, kuriomis dėl to galima nutraukti sutartį. Šiuo atveju abonentas turi teisę per aštuonias dienas nuo pranešimo apie pakeitimą gavimo nedelsdamas nutraukti sutartį.

5. Jeigu dėl pakeitimo nustatomos abonentui nenaudingos sąlygos, jis turi teisę per penkiolika dienų nuo minėto pranešimo gavimo nutraukti abonemento sutartį ir dėl to neturi patirti kokių nors teisinių pasekmių. Tačiau abonentas neturi teisės nutraukti šios sutarties, jeigu jis išsipareigojo apibrėžtą laikotarpį naudotis paslauga ir pasirašė šią sutartį atsizvelgdamas į iš tokio išsipareigojimo kylančius privalumus, o pakeitimai neturi įtakos gaunamiems privalumams. Jeigu pakeitimai turi įtakos gaunamiems privalumams, o abonentas nutraukia sutartį, paslaugų teikėjas negali reikalauti, kad abonentas atlygintų už privalumus, gautus per laikotarpį po sutarties nutraukimo.

<...>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 17 NFH pareiškė ieškinį viešajam interesui ginti ginčydamą *Invitel* praktiką, kai vadovaujantis sudarytomis tam tikromis terminuotomis sutartimis, vadinamosiomis lojalumo sutartimis, reikalaujama, kad vartotojas padengtų iš anksto sutartyje nenurodytas sumas.
- 18 Kaip matyti iš bylos medžiagos, *Invitel*, fiksuoto ryšio paslaugas teikianti įmonė, į savo bendrąsias sutarčių sąlygas (toliau – BS) – šios sąlygos įsigaliojo 2008 m. sausio 1 d. – įtraukė nuostatą dėl „perlaidos išlaidų“, patiriamų, kai atsiskaitoma pinigine pašto perlaida. Pagal šią nuostatą, „jeigu abonentas apmoka sąskaitą pinigine pašto perlaida, paslaugų teikėjas turi teisę pareikalauti apmokėti su tuo susijusias papildomas išlaidas (pavyzdžiui, pašto išlaidas)“. Be to, BS nebuvo numatyta jokių nuostatų, kuriose būtų numatytas metodas, kaip šios perlaidos išlaidos turi būti apskaičiuojamos.
- 19 Daug vartotojų pateikė NFH skundus, kuriais remdamasi ji manė, kad pirmesniame punkte nurodyta BS nuostata yra nesąžininga, kaip tai suprantama pagal Civilinio kodekso 209 straipsnį. Kadangi *Invitel* atsisakė pakeisti šią nuostatą, NFH kreipėsi į *Pest Megyei Bíróság* prašydama, kad ši nuostata būtų pripažinta nesąžininga bei negaliojančia ir kad abonentams būtų automatiškai kompensuotos kaip „perlaidos išlaidos“ neteisėtai gautos sumos. Tačiau šis teismas mano, kad bylos sprendimas priklauso nuo Sąjungos teisės nuostatų aiškinimo.

20 Šiomis aplinkybėmis *Pest Megyei Bíróság* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar galima <...> direktyvos <...> 6 straipsnio 1 dalį aiškinti taip, kad nesąžininga sutarties nuostata neprivaloma nė vienam vartotojui, kai pagal teisės aktus paskirtas ir tinkamai įgaliotas subjektas, vartotojų vardu pareiškdamas ieškinį viešajam interesui ginti (*actio popularis*), siekia, kad tokia sutartyje su vartotojais numatyta nesąžininga sąlyga būtų pripažinta negaliojančia?

Ar kai pareiškiamas ieškinys viešajam interesui ginti, kuriuo siekiama vartotojams, kurie nėra bylos šalys, palankaus sprendimo ar sprendimo, kuriuo uždraudžiama taikyti standartinę nesąžiningą sutarties sąlygą, direktyvos <...> 6 straipsnio 1 dalį galima aiškinti taip, kad sutartyse su vartotojais numatyta minėta nesąžininga nuostata neprivaloma nė vienam atitinkamam vartotojui ar kokiam nors kitam būsimam vartotojui, todėl teismas turi savo iniciatyva taikyti iš to kylančias teises pasekmes?

2. Ar direktyvos <...> 3 straipsnio 1 dalį kartu su pagal šios direktyvos 3 straipsnio 3 dalį taikytino priedo 1 dalies j punktu ir 2 dalies d punktu galima aiškinti taip, kad kai pardavėjas ar tiekėjas numato vienašališką sutarties sąlygų pakeitimą aiškiai neapibūdinamas metodo, pagal kurį kainos kinta, ir sutartyje nenurodydamas pagrįstos priežasties, tokia sutarties sąlyga yra nesąžininga *ipso iure*?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl antrojo klausimo

21 Antruoju klausimu, kuris nagrinėtinas pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar, atsižvelgiant į direktyvos priedo 1 dalies j punktą ir 2 dalies d punktą, jos 3 straipsnio 1 ir 3 dalys turi būti aiškinamos taip, kad kai pardavėjas ar tiekėjas su vartotojais sudaromų sutarčių BS nuostatoje vienašališkai numato su paslaugos teikimu susijusių išlaidų pakeitimą ir aiškiai nenurodo šių išlaidų apskaičiavimo metodo ir rimtų šio pakeitimo priežasčių, ši sąlyga yra nesąžininga.

22 Šiuo klausimu pažymėtina, kad Teisingumo Teismas turi kompetenciją aiškinti direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje pavartotą sąvoką „nesąžiningos sąlygos“ bei šios direktyvos priede išvardytas sąlygas ir pateikti kriterijus, kuriuos nacionalinis teismas gali arba turi taikyti vertindamas sutarties sąlygą pagal direktyvos nuostatas, turint omenyje tai, kad šis teismas, remdamasis minėtais kriterijais ir atsižvelgdamas į nagrinėjamo atvejo aplinkybes, turi priimti konkretų sprendimą dėl tam tikros sutarties sąlygos kvalifikavimo (2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, Rink. p. I-10847, 44 punktą). Remiantis tuo, darytina išvada, kad Teisingumo Teismui pakanka atsakyme prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui nurodyti gaires, į kurias jis turi atsižvelgti vertindamas aptariamą sąlygą nesąžiningumą.

23 Pagal direktyvos 4 straipsnio 2 dalį sąlygų nesąžiningumo vertinimas nesusijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškiai, suprantama kalba. Tačiau ši išimtis netaikytina sąlygai, pagal kurią nustatomas vartotojui teikiamos paslaugos išlaidų pakeitimo mechanizmas.

24 Dėl sutarties sąlygos, pagal kurią numatoma pakeisti vartotojui teikiamos paslaugos bendrą kainą, reikia pažymėti, kad, atsižvelgiant į direktyvos priedo 1 dalies j ir l punktus bei 2 dalies b ir d punktus, turi būti nurodoma priežastis arba metodas, pagal kurį kinta kainos, o vartotojas turi teisę nutraukti sutartį.

- 25 Priede, į kurį daroma nuoroda direktyvos 3 straipsnio 3 dalyje, pateikiamas tik orientacinis ir neišsamus sąlygų, kurias galima laikyti nesąžiningomis, sąrašas (žr. 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *Pannon GSM*, C-243/08, Rink. p. I-4713, 37 ir 38 punktus; minėto Sprendimo *VB Pénzügyi Lízing* 42 punktą bei 2010 m. lapkričio 16 d. Nutarties *Pohotovost*, C-76/10, Rink. p. I-11557, 56 ir 58 punktus).
- 26 Nors atsižvelgiant vien į aptariamo priedo turinį nėra savaimė akivaizdu, kad ginčijama sąlyga yra nesąžininga, tai yra esminis elementas, kuriuo remdamasis kompetentingas teismas gali pagrįsti šios sąlygos nesąžiningumo vertinimą. Šiuo atveju direktyvos priedo nuostatų tekstas, nurodytas šio sprendimo 24 punkte, leidžia konstatuoti, kad, vertinant sąlygos, kaip antai nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, nesąžiningumą, svarbu atsižvelgti, ar buvo nurodytos su teikiama paslauga susijusių išlaidų keitimo priežastys arba metodas ir ar vartotojai turėjo teisę nutraukti sutartis.
- 27 Be to, kaip matyti iš minėtos direktyvos 20 konstatuojamosios dalies, vartotojui faktiškai turi būti suteikiama galimybė išnagrinėti visas BS nuostatas ir jų pasekmes. Be to, direktyvos 5 straipsnyje įtvirtinta pareiga suformuluoti sąlygas aiškiai ir suprantama kalba.
- 28 Tad vertinant nesąžiningumą, kaip jis suprantamas pagal direktyvos 3 straipsnį, ypač svarbi vartotojo galimybė, remiantis aiškiais ir suprantamais kriterijais, numatyti pardavėjo ar tiekėjo BS pakeitimus, susijusius su paslaugos teikimo išlaidomis.
- 29 Jeigu tam tikri su paslaugos teikimu susijusių išlaidų apskaičiavimo metodo aspektai yra nustatyti įstatymų ar kitų teisės aktų privalomosiose nuostatose, kaip tai suprantama pagal direktyvos 1 straipsnio 2 dalį, arba jeigu šiose nuostatose numatyta vartotojo teisė nutraukti sutartį, svarbu, kad pardavėjas ar tiekėjas informuotų vartotoją apie šias nuostatas.
- 30 Nacionalinis teismas, priimdamas sprendimą dėl vartotojų vardu pagal nacionalinės teisės aktus paskirto subjekto pareikšto ieškinio viešajam interesui ginti dėl nesąžiningos sąlygos uždraudimo, turi, atsižvelgdamas į direktyvos 3 straipsnio 1 ir 3 dalis, įvertinti sąlygos, kaip antai nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, sąžiningumą. Vertindamas šis teismas konkrečiai turi patikrinti, ar, atsižvelgiant į visas su vartotojais sudarytų sutarčių BS nuostatas, tarp kurių numatyta ir ginčijama sąlyga, bei į nacionalinės teisės aktus, kuriuose numatytos teisės ir pareigos, kuriomis gali būti papildytos numatytosios minėtose BS, su paslaugos teikimu susijusių išlaidų keitimo priežastys ir metodas yra nustatytas aiškiai ir suprantamai ir, jei reikia, ar vartotojai turi teisę nutraukti sutartis.
- 31 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad nacionalinis teismas, priimdamas sprendimą dėl vartotojų vardu pagal nacionalinės teisės aktus paskirto subjekto pareikšto ieškinio viešajam interesui ginti dėl su vartotojais sudaromų sutarčių BS nuostatos uždraudimo, turi, atsižvelgdamas į direktyvos 3 straipsnio 1 ir 3 dalis, įvertinti šios nuostatos, pagal kurią pardavėjas ar tiekėjas vienašališkai numato su paslaugos teikimu susijusių išlaidų pakeitimą ir aiškiai nenurodo šių išlaidų apskaičiavimo metodo ir rimtų šio pakeitimo priežasčių, nesąžiningumą. Vertindamas šis teismas konkrečiai turi patikrinti, ar, atsižvelgiant į visas su vartotojais sudarytų sutarčių BS nuostatas, tarp kurių numatyta ir ginčijama sąlyga, bei į nacionalinės teisės aktus, kuriuose numatytos teisės ir pareigos, kuriomis gali būti papildytos numatytosios minėtose BS, su paslaugos teikimu susijusių išlaidų keitimo priežastys ir metodas yra nustatytas aiškiai ir suprantamai ir, jei reikia, ar vartotojai turi teisę nutraukti sutartis.

Dėl pirmojo klausimo

- 32 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar direktyvos 6 straipsnio 1 dalis, atsižvelgiant ir į jos 7 straipsnio 1 ir 2 dalis, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama sprendimą dėl nesąžiningos su vartotojais sudarytų sutarčių BS nuostatos negaliojimo, priimtą išnagrinėjus ieškinį viešajam interesui ginti dėl šios nuostatos uždraudimo, numatytą minėtos direktyvos 7 straipsnyje, kurį pardavėjui ar tiekėjui vartotojų vardu pareiškia pagal

nacionalinės teisės aktus paskirtas subjektas, pagal minėtus teisės aktus taikyti visiems vartotojams, sudariusiems sutartis, kurioms taikomos tos pačios BS, taip pat ir tiems, kurie nedalyvavo nagrinėjant bylą dėl šios nuostatos uždraudimo, ir ar nacionaliniai teismai privalo ateityje savo iniciatyva taikyti iš to kylančias nacionalinėje teisėje numatytas teises pasekmes.

- 33 Siekiant atsakyti į šio klausimo pirmą dalį, pirmiausia reikia priminti, kad direktyvoje nustatyta apsaugos sistema pagrįsta idėja, jog vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei pardavėjo ar tiekėjo tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl informacijos lygio, dėl to jis priverstas sutikti su pardavėjo ar tiekėjo iš anksto nustatytais sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui (2012 m. kovo 15 d. Sprendimo *Pereničová ir Perenič*, C-453/10, 27 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).
- 34 Dėl vartotojo individualiai pareikšto ieškinio Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad, atsižvelgiant į tokią mažiau palankią padėtį, direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje valstybės narės įpareigojamos numatyti, kad nesąžiningos sąlygos „taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui“. Iš teismo praktikos matyti, kad tai yra imperatyvi nuostata, kuria formalią pusiausvyrą, sutartimi nustatytą tarp sutarties šalių teisių ir pareigų, siekiama pakeisti realia pusiausvyra, galinčia atkurti sutarties šalių lygybę (minėto Sprendimo *Pereničová ir Perenič* 28 punktą bei jame nurodyta teismo praktika).
- 35 Dėl ieškinių viešajam interesui ginti dėl nesąžiningų sąlygų uždraudimo, kaip antai nagrinėjamojo pagrindinėje byloje, pažymėtina, kad nors direktyvoje nesiekama suderinti sankcijų, taikytinų patenkinus minėtus ieškinius dėl sąlygų nesąžiningumo, direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje valstybės narės vis dėlto įpareigojamos užtikrinti, kad egzistuočių tinkamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią tolesniam nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais naudojimui.
- 36 Kaip matyti iš šios nuostatos 2 dalies, minėtos priemonės apima asmenų arba organizacijų, turinčių teisėtą interesą apsaugoti vartotojus, galimybę iškelti bylą teismuose, kad būtų nustatyta, ar bendram naudojimui parengtos sutarčių sąlygos yra nesąžiningos, ir prireikus jos būtų uždraustos (žr. 2002 m. sausio 24 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-372/99, Rink. p. I-819, 14 punktą).
- 37 Šiuo klausimu dar svarbu pažymėti, kad ieškinių dėl nesąžiningų sąlygų uždraudimo prevencinis pobūdis ir atgrasomasis poveikis, kaip ir jų nepriklausomumas nuo konkretaus individualaus ginčo, reiškia, kad šie ieškiniai gali būti pareiškiami net ir tada, jei sąlygos, kurias reikalaujama uždrausti, nebūtų buvusios panaudotos konkrečiose sutartyse (žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Italiją* 15 punktą).
- 38 Siekiant veiksmingai įgyvendinti minėtą tikslą, reikalaujama, kaip iš esmės nurodė generalinė advokatė išvados 51 punkte, kad bylose pagal tokius ieškinius dėl nesąžiningų sąlygų uždraudimo tam tikriems pardavėjams ar tiekėjams, kaip antai nagrinėjamajam pagrindinėje byloje, nesąžiningomis pripažintos su vartotojais sudarytų sutarčių BS nuostatos nebūtų privalomos nei byloje dėl nesąžiningų sąlygų uždraudimo dalyvavusiems vartotojams, nei tiems, kurie su šiuo pardavėju ar tiekėju sudarė sutartis, pagal kurias taikomos tos pačios BS.
- 39 Pagrindinėje byloje nacionalinės teisės aktuose numatyta, kad teismo nesąžiningos su vartotojais sudarytų sutarčių BS nuostatos pripažinimas negaliojančia taikomas visiems su tokią sąlygą nustačiusiu pardavėju ar tiekėju sutartį sudariusiems asmenims. Be to, kaip matyti iš pagrindinės bylos medžiagos, bylos dalykas susijęs su tam tikro pardavėjo ar tiekėjo standartinių sąlygų, kuriose numatyta ginčijama sąlyga, įtraukimu į su keliais vartotojais sudarytas sutartis. Šiuo klausimu konstatuotina, kad, kaip pažymėjo generalinė advokatė išvados 57–61 punktuose, tokie teisės aktai, kaip aptariamieji šiame punkte, atitinka direktyvos 6 straipsnio 1 dalies kartu su jos 7 straipsnio 1 ir 2 dalimis reikalavimus.
- 40 Iš tikrųjų nesąžiningos sąlygos pripažinimo negaliojančia sankcijos taikymas visiems sutartis, kurioms taikomos tos pačios BS, sudariusiems vartotojams užtikrina, kad ši sąlyga jiems nebus privaloma, be to, neužkertama kelio tam, kad bus taikomos kitokios nacionalinės teisės aktuose numatytos tinkamos ir veiksmingos sankcijos.

- 41 Dėl pirmojo klausimo antros dalies, susijusios su nacionalinių teismų taikytinomis teisinėmis pasekmėmis, kylančiomis iš byloje pagal ieškinį dėl nesąžiningų sąlygų uždraudimo priimto sprendimo pripažinti nesąžininga su vartotojais sudarytų sutarčių BS nuostatą, visų pirma reikia priminti, kad galimybė teismui savo iniciatyva įvertinti sutarties sąlygos nesąžiningumą yra tinkamas būdas prisidėti siekiant 7 straipsnio tikslo (žr. 2006 m. spalio 26 d. Sprendimo *Mostaza Claro*, C-168/05, Rink. p. I-10421, 27 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Viešojo intereso, kuriuo remiasi apsauga, kurią direktyva užtikrina vartotojams, pobūdis ir svarba, be kita ko, pateisina, kad minėtas teismas turėtų savo iniciatyva įvertinti sutarties sąlygos nesąžiningumą (žr. minėto Sprendimo *Mostaza Claro*, 38 punktą).
- 42 Nacionaliniai teismai, pripažinę BS nuostatą nesąžininga, pagal direktyvos 6 straipsnio 1 dalį turi taikyti visas dėl to pagal nacionalinę teisę kylančias pasekmes, kad užtikrintų, jog ši nuostata vartotojams nebus privaloma (žr. minėto Sprendimo *Pereničová ir Perenič* 30 punktą bei jame nurodytą teismo praktiką).
- 43 Iš to matyti, kad jeigu su vartotojais sudarytų sutarčių BS nuostata pagal ieškinį dėl jos naudojimo uždraudimo, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pripažinta nesąžininga, nacionaliniai teismai ateityje taip pat privalo taikyti pagal nacionalinę teisę numatytas pasekmes, kad ši nuostata nebūtų privaloma vartotojams, sudariusiems sutartis, kurioms taikomos tos pačios BS.
- 44 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad direktyvos 6 straipsnio 1 dalis, atsižvelgiant ir į jos 7 straipsnio 1 ir 2 dalis, turi būti aiškinama taip:
- pagal ją nedraudžiama, kad sprendimas dėl nesąžiningos su vartotojais sudarytų sutarčių BS nuostatos negaliojimo, priimtas po to, kai vartotojų vardu pagal nacionalinės teisės aktus paskirtas subjektas pardavėjui ar tiekėjui pareiškė ieškinį viešajam interesui ginti dėl nesąžiningų sąlygų uždraudimo, numatytą minėtos direktyvos 7 straipsnyje, pagal minėtus teisės aktus būtų taikomas visiems vartotojams, sudariusiems su šiuo pardavėju ar tiekėju sutartis, kurioms taikomos tos pačios BS, taip pat ir tiems, kurie nedalyvavo nagrinėjant bylą dėl nesąžiningų sąlygų uždraudimo;
 - jeigu su vartotojais sudarytų sutarčių BS nuostata tokioje byloje pripažįstama nesąžininga, nacionaliniai teismai ateityje taip pat privalo taikyti visas pagal nacionalinę teisę numatytas pasekmes, kad ši nuostata nebūtų privaloma vartotojams, sudariusiems sutartis, kurioms taikomos tos pačios BS.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 45 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. **Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, priimdamas sprendimą dėl vartotojų vardu pagal nacionalinės teisės aktus paskirto subjekto pareikšto ieškinio viešajam interesui ginti dėl su vartotojais sudaromų sutarčių bendrųjų sąlygų nuostatos uždraudimo, turi, atsižvelgdamas į 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 3 straipsnio 1 ir 3 dalis, įvertinti šios nuostatos, pagal kurią pardavėjas ar tiekėjas vienašališkai numato su paslaugos teikimu susijusių išlaidų pakeitimą ir aiškiai nenurodo šių išlaidų apskaičiavimo metodo ir rimtų šio pakeitimo priežasčių, nesąžiningumą. Vertindamas šis teismas konkrečiai turi patikrinti, ar, atsižvelgiant į visas su vartotojais sudarytų sutarčių bendrųjų sąlygų nuostatas, tarp kurių numatyta ir ginčijama**

sąlyga, bei į nacionalinės teisės aktus, kuriuose numatytos teisės ir pareigos, kuriomis gali būti papildytos numatytosios minėtose bendrosiose sąlygose, su paslaugos teikimu susijusių išlaidų keitimo priežastys ir metodas yra nustatytas aiškiai ir suprantamai ir, jei reikia, ar vartotojai turi teisę nutraukti sutartis.

2. Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis, atsižvelgiant ir į jos 7 straipsnio 1 ir 2 dalis, turi būti aiškinama taip:
 - pagal ją nedraudžiama, kad sprendimas dėl nesąžiningos su vartotojais sudarytų sutarčių bendrųjų sąlygų nuostatos negaliojimo, priimtas po to, kai vartotojų vardu pagal nacionalinės teisės aktus paskirtas subjektas pardavėjui ar tiekėjui pareiškė ieškinį viešajam interesui ginti dėl nesąžiningų sąlygų uždraudimo, numatytą minėtos direktyvos 7 straipsnyje, pagal minėtus teisės aktus būtų taikomas visiems vartotojams, sudariusiems su šiuo pardavėju ar tiekėju sutartis, kurioms taikomos tos pačios bendrosios sąlygos, taip pat ir tiems, kurie nedalyvavo nagrinėjant bylą dėl nesąžiningų sąlygų uždraudimo,
 - jeigu su vartotojais sudarytų sutarčių bendrųjų sąlygų nuostata tokioje byloje pripažįstama nesąžininga, nacionaliniai teismai ateityje taip pat privalo taikyti visas pagal nacionalinę teisę numatytas pasekmes, kad ši nuostata nebūtų privaloma vartotojams, sudariusiems su tam tikru pardavėju ar tiekėju sutartis, kurioms taikomos tos pačios bendrosios sąlygos.

Parašai.